

CIVILPROCESA LIKUMA ATBILSTĪBA ANO KONVENCIJAS PAR PERSONU AR INVALIDITĀTI TIESĪBĀM 13. PANTAM

THE COMPLIANCE OF THE CIVIL PROCEDURE LAW WITH ARTICLE 13 OF UN CONVENTION ON THE RIGHT OF PERSONS WITH DISABILITIES

Aldis Kaļva

Mg.iur., vieslektors, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, aldis.kalva@rta.lv, Rēzekne, Latvija

Abstract. *The paper explores the compliance of the Civil Procedure Law with Article 13 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Latvia has ratified the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in 2010; therefore it is important to study how the rights of persons with disabilities stated in the convention are respected in civil proceedings in practice with respect to effective access to justice.*

Keywords: *availability, Civil Procedure Law, courts, disabilities.*

Ievads

Šajā rakstā tiek pētīta Civilprocesa likuma atbilstība ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. pantam. Tikai salīdzinoši nesēn – 2010. gadā – Latvija ir ratificējusi ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, tāpēc šobrīd ir aktuāli pētīt, kā praksē tiek ievērotas šajā konvencijā noteiktās prasības par personu ar invaliditāti tiesību nodrošināšanu civilprocesā attiecībā uz efektīvu tiesas pieejamību.

Kā secināms no Tiesībsarga 2014. gadā veiktajā pētījumā par ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu (*Latvijas Republikas tiesībsargs, 2014.*) ietvertās aptaujas par jautājumu, kā ir mainījusies personu ar invaliditāti pieejamība tiesām piecus gadus pēc ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ratificēšanas, tad lielam respondentu daudzumam – 47 % – bija grūti atbildēt uz šo jautājumu, 44 % respondentu uzskatīja, ka situācija nebija mainījusies, 5,6 % respondentu uzskatīja, ka situācija bija pasliktinājusies, un tikai 3,4 % respondentu uzskatīja, ka situācija attiecībā uz tiesu pieejamību bija uzlabojusies. Šīs aptaujas rezultāti apliecina to, ka ir aktuāli pētīt, vai šobrīd Civilprocesa likums nodrošina personu ar invaliditāti efektīvu pieejamību tiesai un līdz ar to tiek ievērotas Konvencijas 13. panta prasības.

Rakstā izmantota analītiskā, salīdzinošā un sistēmiskā metode, pētot un analizējot normatīvos aktus un tiesu nolēmumus, kā arī izstrādājot priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem.

Kā raksta mērķis tika noteikts noskaidrot Civilprocesa likuma atbilstību ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. pantam un priekšlikumu izteikšana nepieciešamajiem pilnveidojumiem, lai 13. panta prasības tiktu ievērotas.

Savukārt kā raksta uzdevumi tika noteikti: 1) analizēt Latvijas Republikas sākotnējo ziņojumu par ANO 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijas Republikā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim; 2) izpētīt priekšnoteikumus efektīvai tiesas pieejamībai personām ar invaliditāti; 3) analizēt bezmaksas juridiskās palīdzības nodrošināšanu civilprocesā; 4) veikt gadījumu, kad personas ir atbrīvojamas no tiesas izdevumu samaksas civilprocesā, analīzi.

Efektīvas tiesas pieejamības nodrošināšana personām ar invaliditāti civilprocesā

Uzsākot pētīt Civilprocesa likuma atbilstību ANO „Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām” 13. panta atbilstībai, kas nosaka, ka Konvencijas dalībvalstīm ir jānodrošina efektīva tiesas pieejamība personām ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem, tostarp nodrošinot procesuālus un vecumam atbilstošus pielāgojumus, lai atvieglotu viņu kā tiešu un

netiešu procesa dalībnieku lomu tiesvedībā, autors pievēršas Latvijas Republikas sākotnējā ziņojuma par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijas Republikā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim analīzei (*Latvijas Republikas Labklājības ministrija, 2013.*).

Augstāk minētajā sākotnējā ziņojumā kā viens no galvenajiem tiesas pieejamības indikatoriem valstī tiek atzīmēts apstāklis, ka tiesas ir aprīkotas ar videokonferenču sistēmām un, pamatojoties uz Civilprocesa 149. panta trešās daļas 6. punktu, personas, kuras invaliditātes dēļ nav spējīgas piedalīties tiesas procesā klātienē, ir tiesīgas lūgt tiesu par to piedalīšanos lietas iztiesāšanā, izmantojot videokonferenci. Autors uzskata, ka, lai arī tiesu aprīkošana ar videokonferenču sistēmām ir nozīmīgs solis tiesu pieejamības veicināšanā personām ar invaliditāti, taču šis rīcības indikators nesniedz pietiekamu priekšstatu par tā īstenošanas rezultātā radīto ietekmi uz tiesu pieejamības veicināšanu. Autors uzskata, ka tikai videokonferenču sistēmu ieviešana nespēj nodrošināt personu ar invaliditāti tiesības uz tiesas pieejamību, ja netiek veikta tiesu darbinieku apmācība darbam ar personām ar invaliditāti. Kā piemēru autors min Civilprocesa likuma 154. panta pirmās daļas 2. punktu, no kura secināms, ka, tiesas sēdē izmantojot videokonferenci, tajā piedalās tiesas noteikts pārstāvis videokonferences norisei, taču, ja šis pārstāvis nav speciāli apmācīts darbam ar personām ar invaliditāti, viņam nav zināšanu par personu ar invaliditāti tiesībām un komunikācijas metodēm ar personām ar garīga rakstura traucējumiem, kā rezultātā viņš nespēs nodrošināt personu ar invaliditāti vienlīdzīgu piedalīšanos tiesā un līdz ar to – efektīvu tiesas procesu (*Civilprocesa likums, 1998.*).

Šāda prasība par tiesu darbinieku apmācību darbam ar personām ar invaliditāti ir noteikta arī ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. panta otrajā daļā (*Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, 2006.*). Diemžēl Latvijā tiesu darbinieku apmācība darbam ar personām ar invaliditāti ir nepietiekama, uz ko norāda arī tiesībsargs (*SIA "Baltijas konsultācijas", SIA "Agile & CO", 2016.*). Autors konstatē, ka šobrīd nav pieejama statistika par to tiesu darbinieku skaitu, kas kādā laika periodā ir veikuši apmācības darbam ar personām ar invaliditāti. Pēc Tiesu administrācijas mājaslapā pieejamās informācijas par pašlaik aktīvajām mācību programmām tiesu darbiniekiem ir konstatējams, ka pašlaik netiek veiktas tiesu darbinieku apmācības darbam ar personām ar invaliditāti (*Tiesu administrācija, 2019.*). Līdz ar to autors secina, ka, lai varētu pilnvērtīgi spriest par ANO „Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām” 13. panta izpildi, ir nepieciešams veikt monitoringu, ar kuru tiktu apkopoti rezultāti par pašlaik esošo tiesu darbinieku skaitu, kuri ir apmācīti darbam ar personām ar invaliditāti.

Kā viena no efektīvas pieejamības uz tiesu pazīmēm ir atzīstama valsts nodrošinātā bezmaksas juridiskā palīdzība personām ar invaliditāti, ja tām rodas grūtības izprast procesa sarežģīto būtību. Lai noskaidrotu, vai personām ar invaliditāti tiek nodrošināts šāds pakalpojums civilprocesa ietvaros un līdz ar to – nodrošināta arī ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. pantā noteikto prasību uz tiesas pieejamību izpilde, autors pievēršas Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma analīzei. Saskaņā ar iepriekš minētā likuma 3. panta otro daļu, fiziskajām personām ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja:

- 1) tās ir ieguvušas maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu;
- 2) vai arī tās pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums, 2005.*).

No augstāk minētā ir secināms, ka persona ar invaliditāti ir tiesīga iegūt valsts nodrošinātu juridisko palīdzību civilprocesā tikai tad, ja tā ir ieguvusi maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu, vai tā pēkšņi nonākusi tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību, vai arī tā atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā. No iepriekš minētā ir secināms, ka invaliditāte pati par sevi nav pamats, lai saņemtu valsts apmaksātu juridisko palīdzību.

Autors uzskata, ka šāda situācija ir pretrunā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. pantā noteikto pienākumu dalībvalstīm nodrošināt efektīvu tiesas pieejamību personām ar invaliditāti.

Lai novērstu augstāk aprakstīto situāciju, kad, nepastāvot Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3. pantā noteiktajiem apstākļiem, persona ar invaliditāti nav tiesīga saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību civilprocesā, autors ierosina veikt izmaiņas Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3. panta otrajā daļā un to papildināt ar 3. punktu, kas noteiktu, ka tiesības uz valsts nodrošināto juridisko palīdzību ir arī personām ar invaliditāti, un konkrēti – autors ierosina izteikt Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3. panta otro daļu šādā redakcijā:

(2) Šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4. un 5. punktā minētajām fiziskajām personām ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja:

- 1) tās ir ieguvušas maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu;*
- 2) tās pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā (turpmāk – īpašā situācija);*
- 3) tās ir ieguvušas invaliditātes apliecību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par personu ar invaliditāti.*

Turpmāk šajā rakstā autors pievēršas jautājumam par atbrīvošanu no tiesas izdevumiem gadījumos, kad pieteikuma vai prasības pieteikuma iesniedzējs ir persona ar invaliditāti.

Kā izriet no Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas, no tiesas izdevumiem atbrīvojamas personas tikai konkrētās lietu kategorijās, – ja personas ar invaliditāti celtā prasība neatbilst kādai no Civilprocesa 43. pantā minētajām lietu kategorijām, tad šī persona, neskatoties uz invaliditāti, netiek atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas. Tomēr šādā gadījumā konkrētajai personai ir iespējas tikt atbrīvotai no tiesas izdevumu samaksas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 43. panta ceturto daļu – tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pilnīgi vai daļēji atbrīvo to no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atliek valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadala to termiņos.

Analizējot 30 tiesu nolēmumus, kuros prasības pieteicējs ir bijusi persona ar invaliditāti, autors konstatē, ka visos gadījumos šī persona ir tikusi atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 43. panta ceturto daļu, neskatoties uz to, vai konkrētajai personai bija iegūts maznodrošinātas vai trūcīgās personas statuss. Kā piemēru autors min vienu no apskatītajiem tiesas spriedumiem – Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 13. marta spriedums lietā Nr. C27194614, no kurā esošās informācijas ir konstatējams, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir tikusi atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos sakarā ar to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir invalīde, kuras vienīgie ienākumi ir invaliditātes pabalsts 93,23 eiro mēnesī (*Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedums, 2017., Nr. C27194614*).

Pamatojoties uz augstāk minēto, autors uzskata, ka nav nepieciešams veikt izmaiņas Civilprocesa likuma 43. pantā un to papildināt ar noteikumu, ka no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos atbrīvojamas personas ar invaliditāti, jo praksē šīs personas tik un tā tiek

atbrīvotas no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 43. panta ceturto daļu.

Kā pēdējo no efektīvas tiesas pieejamības nodrošināšanas aspektiem personām ar invaliditāti autors apskatīs surdotulku palīdzības nodrošināšanu. Latvijas Republikas sākotnējā ziņojumā par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā Republikā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim ir teikts, ka „Civilprocesa likuma 13. pants nosaka tiesvedības valodu. Attiecībā uz personām ar invaliditāti, kurām nepieciešams surdotulks, lai nodrošinātu personas pieejamību tiesai, tiesa nodrošina tiesības ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulka palīdzību, proti, šajos gadījumos nodrošina surdotulka palīdzību”.

Lai pārliecinātos par iepriekš citētā atzinuma pareizību praksē, autors pievēršas Civilprocesa likuma 13. panta analīzei. Civilprocesa likuma 13. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka tiesvedība notiek valsts valodā, savukārt šī paša panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka lietas dalībniekiem, kuri lietā saņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību vai ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas, tiesa nodrošina tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulka palīdzību, ja viņi nepārvalda tiesvedības valodu.

No iepriekš minētā panta ceturtais daļas formulējuma autoram rodas secinājums, ka personai tiek nodrošināta tulka palīdzība tikai tad, ja konkrētā persona nepārvalda tiesvedības valodu, t.i., neprot latviešu valodu. Līdz ar to ir secināms, ka personai ar invaliditāti, kurai, piemēram, ir dzirdes traucējumi, var netikt nodrošināta surdotulka palīdzība no valsts puses, jo šī persona neatbilst Civilprocesa likuma 13. panta ceturtajā daļā noteiktajam personu lokam – personas, kuras nepārvalda latviešu valodu. Lai arī konkrētā persona ir ar dzirdes traucējumiem, kas liedz sadzirdēt citu cilvēku sacīto, tas nenozīmē, ka šī konkrētā persona neprot latviešu valodu, t.i., fiziski traucējumi, kas liedz uztvert apkārtējās pasaules skaņas, automātiski nenozīmē latviešu valodas nepārvaldīšanu, ja konkrētā persona prot lasīt un rakstīt latviešu valodā. Ar jēdzienu „tiesvedības valodas nepārvaldīšana” ir saprotama latviešu valodas nesaprašana, nevis nespēja to fiziski uztvert.

Lai novērstu augstāk minēto problēmu, ir nepieciešams veikt izmaiņas Civilprocesa likuma 13. panta ceturtajā daļā un noteikt, ka civilprocesā tiek nodrošināta tulka palīdzība arī tām personām, kuras nespēj sazināties tiesvedības valodā fizisku traucējumu dēļ, un konkrēti – izteikt Civilprocesa likuma 13. panta ceturto daļu šādā redakcijā:

(4) Lietas dalībniekiem, kuri lietā saņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību vai ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas, tiesa nodrošina tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulka palīdzību, ja viņi nepārvalda tiesvedības valodu vai arī nespēj sazināties tiesvedības valodā fizisku traucējumu dēļ.

No ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 13. panta ir secināms, ka dalībvalstīm ir jānodrošina personām ar invaliditāti vienlīdzīgas tiesības kā citiem tiesas lietotājiem ierasties tiesā, ierosināt tiesā prasību pret citām personām, būt lieciniekam un piedalīties tiesas norisēs. Līdz ar to dalībvalstīm ir jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti var izmantot šīs tiesības tādā pašā apmērā kā citi, tāpēc pēc nepieciešamības ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti var piekļūt tiesas procesam un piedalīties tajā. Šāds atbalsts ir ne tikai surdotulkojuma nodrošināšana, bet arī dokumentu pieejamā formātā nodrošināšana – Braila rakstā vai vienkāršā valodā u. tml. Diemžēl, analizējot Civilprocesa likumu, autors konstatēja, ka tajā nav paredzēta šādu dokumentu formātu izsniegšana personām ar invaliditāti, tādēļ ir nepieciešams veikt izmaiņas normatīvajā regulējumā, kas noteiktu, ka personām ar invaliditāti ir tiesības saņemt dokumentus tām pieejamā formātā.

Secinājumi un priekšlikumi

Videokonferenču sistēmu ieviešana nespēj nodrošināt personu ar invaliditāti tiesības uz tiesas pieejamību, ja netiek veikta tiesu darbinieku apmācība darbam ar personām ar invaliditāti.

Latvijā tiesu darbinieku apmācība darbam ar personām ar invaliditāti ir nepietiekama, turklāt ir nepieciešams veikt monitoringu, ar kuru tiktu apkopoti rezultāti par pašlaik esošo tiesu darbinieku skaitu, kuri ir apmācīti darbam ar personām ar invaliditāti.

Nepastāvot Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3. pantā noteiktajiem apstākļiem, persona ar invaliditāti nav tiesīga saņemt valsts nodrošināto juridisko palīdzību civilprocesā. Lai to novērstu, ir nepieciešams veikt izmaiņas Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 3. panta otrajā daļā un izteikt to šādā redakcijā:

(2) Šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4. un 5. punktā minētajām fiziskajām personām ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību, ja:

- 1) tās ir ieguvušas maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu;*
- 2) tās pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā (turpmāk – īpašā situācija);*
- 3) tās ir ieguvušas invaliditātes apliecību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par personu ar invaliditāti.*

Civilprocesa likuma 13. panta ceturrtā daļa neuzliek par pienākumu nodrošināt surdotulka palīdzību personām ar invaliditāti. Lai to novērstu, ir nepieciešams veikt izmaiņas Civilprocesa likuma 13. panta ceturtajā daļā un izteikt to šādā redakcijā:

(4) Lietas dalībniekiem, kuri lietā saņem valsts nodrošināto juridisko palīdzību vai ir atbrīvoti no tiesas izdevumu samaksas, tiesa nodrošina tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un piedalīties procesuālajās darbībās, izmantojot tulka palīdzību, ja viņi nepārvalda tiesvedības valodu vai arī nespēj sazināties tiesvedības valodā fizisku traucējumu dēļ.

Nepieciešams veikt grozījumus civilprocesa likumā, kas nodrošinātu personām ar invaliditāti tiesības saņemt dokumentus pieejamā formātā – Braila rakstā vai vienkāršā valodā u. tml.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Civilprocesa likums* (03.11.1998.). LR likums ar groz. līdz 01.04.2019. <https://likumi.lv/ta/id/50500>, sk. 28.04.2019.
2. *Invaliditātes likums* (09.06.2010.). LR likums ar groz. līdz 28.11.2018. <https://likumi.lv/ta/id/211494>, sk. 28.04.2019.
3. *Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām* (13.12.2006.). Apvienoto Nāciju Organizācija. Starptautisks dokuments. <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1630>, sk. 28.04.2019.
4. *Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums* (17.03.2005.). LR likums ar groz. līdz 01.01.2019. <https://likumi.lv/doc.php?id=104831>, sk.28.04.2019.
5. Latvijas Republikas Labklājības ministrija (2013). *Latvijas Republikas sākotnējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006. gada 13. decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā Republikā laikposmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013.gada 31. decembrim*. http://www.lm.gov.lv/upload/adopcija_rus/lmzino_271213_konv.pdf, sk.28.04.2019.
6. Latvijas Republikas Tiesībsargs (2014). Pētījums par ANO konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu. Personu ar invaliditāti aptauja. http://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/legacy/ANO_invaliditates_konvencija_Personu_ar_invaliditati_aptauja_2014.pdf, sk. 28.04.2019.
7. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 13. marta spriedums lietā Nr. C27194614. <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi>, sk. 27.04.2019.
8. SIA “Baltijas konsultācijas”, SIA “Agile & CO” (2016). *Pētījums par starptautisko praksi personu ar invaliditāti atbalsta sistēmu jomā*. http://www.lm.gov.lv/upload/projekts/1_nodevums.pdf, sk.28.04.2019.

9. Tiesu administrācija (2019). *Aktīvās mācības*. https://ta.gov.lv/LV/eiropas_socialais_fonds_1520/macibas_1530, sk.06.07.2019.

Summary

The paper explores the effective access to justice in civil proceedings for persons with disabilities in accordance with Article 13 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. The aim of the paper was to study the compliance of the Civil Procedure Law with Article 13 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities and suggest necessary improvements to meet the requirements of Article 13. The stated goal was achieved as the problems were identified in the Civil Procedure Law precluding persons with disabilities from effective access to justice. It was found that the training of judicial staff for working with persons with disabilities is insufficient in Latvia and persons with disabilities are not provided with state legal aid in civil proceedings. There is also a problem with providing of interpreters for people with disabilities – the fourth paragraph of Article 13 of the Civil Procedure Law does not impose an obligation to provide a sign language interpreter for persons with disabilities.

To prevent the above mentioned issue, the paper provides suggestions for making the necessary amendments in laws and regulations.